

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ І.І. МЕЧНИКОВА

Кафедра світового господарства і міжнародних економічних відносин

“ЗАТВЕРДЖУЮ”
Перший проректор з науково-педагогічної роботи
М.І. НИКОЛАЄВА
2022 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ФІСКАЛЬНА ПОЛІТИКА У ЄВРОПЕЙСЬКОМУ ВАЛЮТНОМУ СОЮЗІ

Рівень вищої освіти: *другий (магістерський)*

Галузь знань: *29 – Міжнародні відносини*

Спеціальність: *292 – Міжнародні економічні відносини*

Освітньо-професійна програма: *Міжнародні економічні відносини*

ОНУ
2022

Робоча програма навчальної дисципліни «Фіскальна політика у Європейському валютному союзі». – Одеса: ОНУ, – 2022. – 13 с.

Розробники: Якубовський С. О., доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри світового господарства і міжнародних економічних відносин ФМВПС ОНУ. Цевух Ю. О., кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри світового господарства і міжнародних економічних відносин ФМВПС ОНУ.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри світового господарства і міжнародних економічних відносин

Протокол № 1 від "26" серпня 2022 р.

Завідувач кафедри _____ (підпис) (Сергій ЯКУБОВСЬКИЙ) (Ім'я ПРІЗВИЩЕ)

Погоджено із гарантом ОПП _____ (підпис) (Тетяна РОДІОНОВА) (Ім'я ПРІЗВИЩЕ)

Схвалено навчально-методичною комісією (НМК) Факультету міжнародних відносин, політології та соціології

Протокол № 1 від "30" 08 2022 р.

Голова НМК _____ (підпис) (Олег ХОРОШИЛОВ) (Ім'я ПРІЗВИЩЕ)

Переглянуто та затверджено на засіданні кафедри світового господарства і МЕРВ

Протокол № 1 від "28" серпня 2023 р.

Завідувач кафедри _____ (підпис) (Сергій Якубовський) (ім'я, ПРІЗВИЩЕ)

Переглянуто та затверджено на засіданні кафедри _____

Протокол № _____ від "   " _____ 20   р.

Завідувач кафедри _____ (підпис) (ім'я, ПРІЗВИЩЕ)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, спеціалізація, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни
		<i>денна форма навчання</i>
Загальна кількість: кредитів – 3 годин – 90 Залікових модулів - 2 Змістових модулів – 2	Галузь знань <i>29 Міжнародні відносини</i> Спеціальність 292 Міжнародні економічні відносини Рівень вищої освіти: <i>Другий (магістерський)</i>	Нормативна (обов'язкова освітня компонента)
		<i>Рік підготовки:</i>
		1-й
		<i>Семестр</i>
		2-й
		<i>Лекції</i>
		0 год.
		<i>Практичні, семінарські</i>
		30 год.
		<i>Лабораторні</i>
		год.
		<i>Самостійна робота</i>
		60 год.
		Форма підсумкового контролю: <i>іспит</i>

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета курсу – вивчення сучасних закономірностей розвитку фіскальної політики валютних союзів; оволодіння системою знань про інструменти та сучасні тенденції реалізації фіскальної політики в країнах Європейського валютного союзу (ЄВС) згідно сучасних наукових поглядів; засвоєння прикладних аспектів формування фіскальної політики ЄВС у контексті євроінтеграційного курсу України.

Завдання дисципліни:

- дослідити різні наукові підходи до визначення понять «фіскальна політика» та «валютний союз»;
- розглянути податкову систему як основу фінансово-кредитного механізму державного регулювання економіки;
- усвідомити місце і роль податків у розвитку економік країн ЄВС;
- продемонструвати практику управління податковою системою у країнах ЄВС;
- надати послідовний виклад теоретичних і практичних аспектів, пов'язаних з реалізацією фіскальної політики країн Європейського валютного союзу.

Процес вивчення дисципліни спрямований на формування елементів наступних **компетентностей**:

Процес вивчення дисципліни спрямований на формування елементів наступних **компетентностей**:

Програмні компетентності	
Інтегральна компетентність	Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері міжнародних відносин у цілому та міжнародних економічних, зокрема, а також у процесі навчання, що передбачає застосування новітніх теорій та методів при здійсненні комплексних досліджень світогосподарських зв'язків, характеризується комплексністю та невизначеністю умов.
Загальні компетентності	ЗК 3. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел ЗК 4. Здатність працювати в команді
Спеціальні (фахові) компетентності	СК1. Здатність приймати обґрунтовані рішення щодо налагодження міжнародних економічних відносин на всіх рівнях їх реалізації. СК 2. Здатність розробляти та аналізувати моделі розвитку національних економік і визначати їхню роль у сучасній світогосподарській системі.
Програмні результати навчання	
Програмні результати навчання	ПРН3. Систематизувати, синтезувати й упорядковувати отриману інформацію, ідентифікувати проблеми, формулювати висновки і розробляти рекомендації, використовуючи ефективні підходи та технології, спеціалізоване програмне забезпечення з метою розв'язання складних задач практичних проблем з урахуванням крос-культурних особливостей суб'єктів міжнародних економічних відносин. ПРН 4. Приймати обґрунтовані рішення з проблем міжнародних економічних відносин за невизначених умов і вимог.

	<p>ПРН7. Досліджувати й аналізувати моделі розвитку національних економік та обґрунтовувати заходи досягнення їх стратегічних цілей в умовах трансформації світогосподарських відносин.</p>
--	--

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен:

Знати:

- Основні концепції фіскальної політики та валютних союзів:
- Основні теоретичні підходи до визначення понять "фіскальна політика" та "валютний союз".
- Етапи формування та еволюція фіскальної політики в Європейському валютному союзі (ЄВС).
- Роль податків у державному регулюванні економіки.
- Специфіка податкової системи країн ЄВС та її вплив на економічний розвиток.
- Сучасні тенденції реалізації фіскальної політики.
- Актуальні методи та інструменти впровадження фіскальної політики в умовах валютного союзу.
- Взаємозв'язок фіскальної політики ЄВС із загальною євроінтеграційною стратегією.

Вміти:

- Досліджувати та аналізувати різні наукові підходи.
- Визначати та порівнювати різні теоретичні підходи до фіскальної політики та валютних союзів.
- Усвідомлювати роль податків у розвитку економік Європейського валютного союзу.
- Аналізувати вплив податкової системи на рівень економічного розвитку та соціальну справедливість.
- Надавати послідовний виклад теоретичних і практичних аспектів фіскальної політики.
- Структурувати та передавати знання про реалізацію фіскальної політики в ЄВС у контексті євроінтеграційного курсу України.
- Використовувати аналітичні моделі для розробки та оцінки фіскальної політики у міжнародних економічних відносинах.

3. Зміст навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Фіскальна політика та механізм її реалізації.

Тема 1. Фіскальна політика як предмет дослідження. Податкова система як основа фінансово-кредитного механізму державного регулювання економіки. Поняття фіскальної політики. Економічний зміст фіскальної політики. Інструменти фіскальної політики. Види фіскальної політики. Сучасні наукові погляди на фіскальне регулювання.

Тема 2. Теоретичні передумови виникнення валютної інтеграції. Поняття валютної інтеграції. Валютний союз як частковий випадок оптимального валютного простору. Права та обов'язки учасників інтеграційного об'єднання, що утворюють валютний простір. Позитивні та негативні наслідки валютної інтеграції.

Тема 3. Оптимальний валютний простір. Передумови ефективної валютної інтеграції. Практичні критерії оцінювання здатності приєднання країни до валютного союзу. Високий рівень фінансової інтеграції та мобільності капіталу між країнами. Зважена фіскальна політика з низьким дефіцитом бюджету. Висока гнучкість цін та заробітної плати. Мобільність робочої сили як чинник валютної інтеграції. Поняття конвергенції та дивергенції.

Тема 4. Соціально-інституційні аспекти створення валютного союзу. Культура прозорості монетарної політики. Солідарність країн у здатності слідувати спільним інтересам. Культурна інтеграція як наслідок політичної та загальноекономічної інтеграції. Соціокультурні аспекти оподаткування у країнах ЄВС у порівнянні з іншими країнами Європейського Союзу.

Змістовий модуль 2. Фіскальна політика країн ЄВС.

Тема 5. Місце і роль податків у розвитку економіки країни. Історичні етапи становлення податкових систем країн Євросоюзу. Формування фіскальної політики країн ЄВС. Державне регулювання податків в ЄВС. Загальні правила оподаткування в Європейському валютному союзі. Встановлення податкових ставок, стягування податків та визначення статей витрат окремими урядами країн.

Тема 6. Нормативно-правове та інституційне забезпечення валютно-фінансової інтеграції країн ЄВС. Інституційна основа податкової політики. Визначення місця і ролі податків у формуванні доходів національних бюджетів країн-учасниць і спільного бюджету ЄС. Основні засади, цілі і завдання реалізації податкової політики в ЄВС. Сутність і значення податкового менеджменту в ЄС. Тенденція до уніфікації принципів оподаткування в ЄВС.

Тема 7. Структура податкових систем країн ЄВС. Класифікація податків. Прямі податки на доходи, їх фіскальне та соціальне значення. Непрямі податки у країнах ЄВС. Повноваження органів влади різних рівнів щодо формування і реалізації державної податкової політики. Актуальні тенденції фіскальної політики ЄВС.

Тема 8. Фінансова глобалізація та фіскальна політика держави. Регулювання оподаткування на національному рівні. Рівень податкових ставок у різних країнах ЄС у порівнянні з країнами ЄВС. Європейський погляд на сплату податків. Міжнародні конвенції про усунення подвійного оподаткування, у тому

числі, які ратифіковано Україною. Державне регулювання податків в Україні. Податкова система України. Види податків і зборів: загальнодержавні і місцеві податки та збори.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви тем	Кількість годин				
	Денна форма				
	Усього	у тому числі			
1	2	л	п/слаб	ср	6
Змістовий модуль 1. Фіскальна політика та механізм її реалізації					
1. Фіскальна політика як предмет дослідження	8		2	-	6
2. Теоретичні передумови виникнення валютної інтеграції	12		4	-	8
3. Оптимальний валютний простір	12		4	-	8
4. Соціально-інституційні аспекти створення валютного союзу	12		4	-	8
Разом за змістовним модулем 1	44		14	-	30
Змістовний модуль 2. Фіскальна політика країн ЄВС					
5. Місце і роль податків у розвитку економіки країни	10		4	-	6
6. Нормативно-правове та Інституційне забезпечення валютно-Фінансової інтеграції країн ЄВС	12		4	-	8
7. Структура податкових систем країн ЄВС	12		4	-	8
8. Фінансова глобалізація та фіскальна політика держави	12		4	-	8
Разом за змістовним модулем 2	46		16	-	30
Усього годин	90		30		60

5. Теми семінарських занять

Семінарські заняття не передбачені.

6. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	1. Фіскальна політика як предмет дослідження	2
2	2. Теоретичні передумови виникнення валютної інтеграції	4
3	3. Оптимальний валютний простір	4
4	4. Соціально- інституційні аспекти створення валютного союзу	4
5	5. Місце і роль податків у розвитку економіки країни	4
6	6. Нормативно-правове та інституційне забезпечення валютно-фінансової інтеграції країн ЄВС	4
7	7. Структура податкових систем країн ЄВС	4
8	8. Фінансова глобалізація та фіскальна політика держави	4
	Разом	30

7. Теми лабораторних занять

Лабораторні заняття не передбачені.

8. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми / види завдань	Кількість годин
1	Фіскальна політика як предмет дослідження/ Підготовка до практичного заняття	6
2	Теоретичні передумови виникнення валютної інтеграції/ Підготовка до практичного заняття	8
3	Оптимальний валютний простір/ Підготовка до практичного заняття	8
4	Соціально- інституційні аспекти створення валютного союзу/ Підготовка до практичного заняття	8
5	Місце і роль податків у розвитку економіки країни / Написання і захист реферату	6
6	Нормативно-правове та інституційне забезпечення валютно-фінансової інтеграції країн ЄВС/ Підготовка до практичного заняття	8
7	Структура податкових систем країн ЄВС / Підготовка і захист презентації	8
8	Фінансова глобалізація та фіскальна політика держави / Підготовка і захист презентації	8
	Разом	60

9. Методи навчання.

Лекції, дискусія, обговорення проблемних питань, ділова гра, виконання самостійних завдань, підготовка і захист презентації, підготовка і захист рефератів.

10. Методи контролю

1 Критерії оцінювання результатів навчання:

Оцінка за національною шкалою	100 бальна шкала	Критерії оцінювання навчальних досягнень
відмінно	90-100	Студент у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно, розгорнуто, обґрунтовано та аргументовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей. Студент демонструє чітке знання відповідних категорій, їх змісту, розуміння їх взаємозв'язку, правильно формулює тлумачення відповідних понять, демонструє знання змісту передбачених програмою нормативно-правових актів, робить самостійні висновки. Студент вміє виявляти причинно-наслідкові зв'язки, самостійно знаходити додаткову інформацію та використовувати її для реалізації поставлених завдань, вільно використовує нові інформаційні технології для поповнення знань. Студент може аргументовано обрати раціональний спосіб виконання завдань, виконує завдання не передбачені навчальною програмою, вільно використовує набуті теоретичні знання при аналізі практичного матеріалу, проявляє творчий підхід до виконання завдань при самостійній роботі.
добре	85 - 89	Студент достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, використовуючи при цьому нормативну та обов'язкову літературу, застосовує знання для розв'язання стандартних

		ситуацій, самостійно аналізує, узагальнює і систематизує навчальну інформацію, але допускає неточності, які не є суттєвими для характеристики предмету питання та не впливають істотно на загальну характеристику того чи іншого явища (поняття). Студент має стійкі навички виконання завдань.
	75 - 84	Студент виявляє загалом високий рівень знань щодо всієї програми навчальної дисципліни, на достатньому рівні володіє навчальним матеріалом, застосовує знання для розв'язання стандартних ситуацій, але не вміє самостійно аналізувати деякі питання, не повністю переконливо аргументувати свої відповіді, допускає незначні неточності. Студент за зразком самостійно виконує практичні завдання, передбачені програмою навчальної дисципліни.
задовільно	70 - 74	Студент володіє навчальним матеріалом на репродуктивному рівні або відтворює певну частину навчального матеріалу з елементами логічних зв'язків. Студент знає основні поняття навчального матеріалу, але має ускладнення під час виділення суттєвих ознак вивченого та під час виявлення причинно-наслідкових зв'язків та формулювання висновків. Студент має елементарні навички виконання завдань.
	60 - 69	Студент не повною мірою розуміє предмет навчальної дисципліни, наявні недоліки у розкритті змісту понять, категорій, закономірностей, назв та змісту нормативно-правових актів. Студент надає нечіткі характеристики відповідних явищ, викладає свої думки з істотним порушенням логіки подання матеріалу. Студент може використовувати знання лише в стандартних ситуаціях, має нестійкі навички виконання завдань, робить дуже багато теоретичних помилок.
незадовільно з можливістю повторного складання	35 - 59	<i>Студент не правильно розкриває сутність базових питань навчальної дисципліни, допускає грубі змістовні помилки, володіє навчальним матеріалом поверхнево й фрагментарно, безсистемне виокремлює випадкові ознаки вивченого, не вміє сформулювати свою думку та викласти її в логічній послідовності, робити узагальнення та висновки. Студент здатний виконати лише частину завдань виключно за допомогою викладача. У студента відсутні сформовані уміння та навички.</i>
незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	0 - 34	Студент не знає основних положень навчальної дисципліни, не володіє навчальним матеріалом, виконує лише елементи завдань, погребує постійної допомоги викладача.

2

11. Питання для підсумкового контролю

1. Фіскальна політика та механізм її реалізації.
2. Економічний зміст фіскальної політики.
3. Надайте характеристику податкової системи як основи фінансово-кредитного механізму державного регулювання економіки.
4. Яким чином відбувається реалізація фіскальної політики держави?
5. Інструменти фіскальної політики.
6. Види фіскальної політики.
7. Сучасні наукові погляди на фіскальне регулювання.
8. Поняття валютної інтеграції. Що таке валютний союз? Наведіть приклади.
9. Валютний союз як частковий випадок оптимального валютного простору.

10. Права та обов'язки учасників інтеграційного об'єднання, що утворюють валютний простір.
11. Позитивні та негативні наслідки валютної інтеграції.
12. Що собою являє оптимальний валютний простір?
13. Якими є передумови ефективної валютної інтеграції?
14. Які існують практичні критерії оцінювання здатності приєднання країни до валютного союзу?
15. Мобільність робочої сили як чинник валютної інтеграції.
16. Поясніть поняття конвергенції та дивергенції.
17. У чому полягають соціально-інституційні аспекти створення валютного союзу?
18. Соціокультурні аспекти оподаткування у країнах ЄВС у порівнянні з іншими країнами Європейського Союзу.
19. У чому особливості фіскальної політики країн Європейського валютного союзу?
20. Місце і роль податків у розвитку економіки країни.
21. Історичні етапи становлення податкових систем країн Євросоюзу.
22. Формування фіскальної політики країн ЄВС.
23. Державне регулювання податків в ЄВС.
24. Загальні правила оподаткування в Європейському валютному союзі.
25. Встановлення податкових ставок, стягування податків та визначення статей витрат окремими урядами країн.
26. Інституційна основа податкової політики.
27. Визначення місця і ролі податків у формуванні доходів національних бюджетів країн-учасниць і спільного бюджету ЄС.
28. Основні засади, цілі і завдання реалізації податкової політики в ЄВС.
29. Сутність і значення податкового менеджменту в ЄС.
30. Тенденція до уніфікації принципів оподаткування в ЄВС.
31. Структура податкових систем країн ЄВС.
32. Класифікація податків (прямі та непрямі податки, їх фіскальне та соціальне значення).
33. Повноваження органів влади різних рівнів щодо формування і реалізації державної податкової політики.
34. Актуальні тенденції фіскальної політики ЄВС.
35. Взаємозв'язок фінансової глобалізації та трансформації фіскальної політики держави.
36. Регулювання оподаткування на національному рівні.
37. Рівень податкових ставок у різних країнах ЄС у порівнянні з країнами ЄВС.
38. Європейський погляд на сплату податків.
39. Міжнародні конвенції про усунення подвійного оподаткування, у тому числі, які ратифіковано Україною.
40. Державне регулювання податків в Україні. Податкова система України.

12. Розподіл балів, які отримують студенти

Підсумковий контроль

Змістовий модуль 1	Змістовий модуль 2	Іспит	Сума балів
30	30	40	100

Поточний та періодичний контроль

Змістовий модуль 1				Змістовий модуль 2				Сума балів
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	
5	5	5	5	5	5	5	5	60
Контрольна робота за змістовим модулем 1 – 10				Контрольна робота за змістовим модулем 2 – 10				

T1, T2, ... T8 – теми змістових модулів

*Примітка: У ході поточного контролю студент може отримати по 30 балів за кожним змістовим модулем (виконання самостійних завдань, відповіді на практичних заняттях, контрольна робота). Контрольна робота за змістовим модулем здійснюється у формі письмових тестових завдань після завершення вивчення навчального матеріалу кожного змістового модуля. Тестові письмові завдання для модульних контрольних робіт складаються з 10 тестових завдань і повністю відповідають змісту навчального матеріалу модуля. За кожну правильну відповідь на одне тестове завдання студент отримує 1 бал. Фінальна оцінка з навчальної дисципліни це сума балів за поточний, періодичний та підсумковий контроль.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	Відмінно	Зараховано
85–89	B	Добре	
75–84	C		
70–74	D		
60–69	E	Задовільно	
35–59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0–34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

13. Методичне забезпечення

Робоча програма навчальної дисципліни «Фіскальна політика у європейському валютному союзі»

Силабус «Фіскальна політика у європейському валютному союзі»

Бак Н.А. Податкова система: методичні рекомендації. Чернівці : Чернівець. нац. унт, 2022. 98 с.

14. Рекомендована література

Основна

1. Податкова система: Навчальний посібник / [Волохова І. С., Дубовик О. Ю., Слатвінська М. О. та ін.]; за заг. ред. І. С. Волохової, О. Ю. Дубовик. – Харків: Видавництво «Діса плюс», 2019. – 402 с.
2. Томнюк Т. Л. Податкова система: навчальний посібник. Чернівці: ЧТЕІ ДТЕУ, 2022. – 324 с.
3. Право Європейського Союзу: підручник / [Р. А. Петров (кер. авт. кол.), А. О. Вакуленко, Ван Елсуwege П. та ін.]; за ред. Р. А. Петрова. – Вид. 9-те, змінене і допов. – Харків : Право, 2019. – 442 с.
4. Fiscal Policy from Pandemic to War. Fiscal Monitor. *IMF*. April 2022. 106 p. URL: www.imf.org
5. Helminen, M. EU Tax Law – Direct Taxation. *IBFD*, The Netherlands. – August 2021. – 608 p. URL: https://www.ibfd.org/sites/default/files/2021-09/20_007_EU_Tax_Law_Direct_Taxation_2021_final_web.pdf
6. Ryan, J., Loughlin, J. Lessons from historical monetary unions - is the European monetary union making the same mistakes? *International Economics and Economic Policy*. April 2018. Springer. URL: <file:///C:/Users/Professional/Downloads/s10368-018-0416-8.pdf> (accessed: 12.01.2023).
7. Taxation trends in the European Union. *European Commission*. June 2022. – 340 p. URL: https://taxation-customs.ec.europa.eu/taxation-1/economic-analysis-taxation/taxation-trends-european-union_en (accessed: 12.09.2022).

Додаткова

1. Петленко Ю., Милованова Є. Теоретичні та методологічні аспекти фіскальної політики держави. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка*. 2017. №1 (190). С. 25-35. URL: <http://bulletin-econom.univ.kiev.ua/wp-content/uploads/2017/03/190-28-35.pdf>

2. Пислиця А. В. Еволюція наукових поглядів на трактування ефективності акцизів. *Інвестиції: практика та досвід*. 2015. № 23. С. 103-110.
3. Annual report on taxation 2022. Tax policies in the EU. *European Commission*. – 160 p. URL: https://taxation-customs.ec.europa.eu/taxation-1/economic-analysis-taxation/taxation-trends-european-union_en (accessed: 12.09.2022).
4. Bilbiie F., Monacelli T., and Perotti R. Fiscal Policy in Europe: Controversies over Rules, Mutual Insurance, and Centralization . *Journal of Economic Perspectives*. – Vol. 35(2), Spring 2021. – P. 77-100. URL: <https://pubs.aeaweb.org/doi/pdfplus/10.1257/jep.35.2.77>
5. Euro area fiscal policies and capacity in post-pandemic times. European Parliament. *Economic Governance Support Unit (EGOU)*. June 2021. – 40 p. URL: [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2021/651392/IPOL_STU\(2021\)651392_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2021/651392/IPOL_STU(2021)651392_EN.pdf) (accessed: 2.08.2022).
6. Fornado, L. A Theory of Monetary Union and Financial Integration. *The Review of Economic Studies*. July 2022. Vol. 89. Issue 4, p. 1911–1947.
7. Commission presents fiscal policy guidance 2023. *European Commission*. URL: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_22_1476

15. Електронні інформаційні ресурси

1. Державна служба статистики України. *Статистична інформація*. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/menu/menu_u/ds.htm URL: (дата звернення: 1.07.2022)
2. Національний Банк України. *Макроекономічні показники*. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/macro-indicators> (дата звернення: 10.08.2022)
3. Economic and fiscal policy coordination. *European Commission*. URL: https://commission.europa.eu/business-economy-euro/economic-and-fiscal-policy-coordination_en (accessed: 10.08.2022).
4. Economic and monetary union, taxation and competition policies. *European Commission*. URL: <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/en/section/194/economic-and-monetary-union-taxation-and-competition-policies>
5. Fiscal Policies. European Central Bank. *Eurosystem*. URL: <https://www.ecb.europa.eu/mopo/eaec/fiscal/html/index.en.html> (accessed: 1.08.2022).
6. World Bank Open Data. *The World Bank*. URL: <https://data.worldbank.org/> (accessed: 10.08.2022).